

KORONAWIRUS SARS-CoV-2

wirus z Wuhan

Informacje dla farmaceuty

- ▶ Objawy infekcji koronawirusem SARS-Cov-2 obejmują kaszel, gorączkę oraz problemy z oddychaniem. Symptomy nie świadczą jednoznacznie o infekcji. Są podobne do objawów wielu innych chorób, takich jak dużo bardziej pospolite przeziębienie czy grypa. Dopiero w cięższych przypadkach infekcja wirusem SARS-Cov-2 może powodować zapalenie płuc, niewydolność nerek, a nawet śmierć.
- ▶ Zgodnie z aktualną wiedzą na temat koronawirusa SARS-CoV-2, istnieje bardzo małe prawdopodobieństwo transmisji wirusa przez listy czy przesyłki. Koronawirusy nie są w stanie długo przetrwać poza ciałem człowieka.
- ▶ Nie ma aktualnie żadnych specyficznych leków zwalczających wirusa SARS-CoV-2. Leczenie obejmuje łagodzenie objawów, podczas gdy organizm walczy z infekcją.
- ▶ Maski higieniczne odgrywają bardzo ważną rolę w miejscach takich jak szpitale. Niewiele jest dowodów potwierdzających skuteczność ich stosowania w kwestii zapobiegania rozprzestrzenianiu się koronawirusa w społeczeństwie. Nie zaleca się używania masek higienicznych przez zdrowych ludzi w celu zapobieżenia rozprzestrzeniania się SARS-Cov-2. Maski należy używać wtedy, gdy pojawią się objawy ze strony układu oddechowego (kaszel lub kichanie), podejrzewa się u siebie infekcję koronawirusem przebiegającą z łagodnymi objawami lub opiekuje się osobą z podejrzeniem infekcji SARS-Cov-2.
- ▶ Nie ma potrzeby unikania dużych zgromadzeń ludzi, takich jak transport publiczny, szkoły, koncerty, jeśli nie odbywało się w niedawnym czasie podróży w rejony, w których odnotowano przypadki zakażeń wirusem SARS-CoV-2, ani nie miało się kontaktu z zainfekowanymi osobami.

Nie ma dowodów na to, że regularna irygacja nosa może chronić przed infekcją koronawirusem SARS-CoV-2.

Podstawowe środki zapobiegające rozprzestrzenianiu się koronawirusa SARS-CoV-2, które mogą pomóc w ochronie przez potencjalnym zakażeniem to m.in.:

---

1. Zakrywanie ust i nosa chusteczką lub rękawem (nie dłońmi) podczas kichania i kaszlu oraz natychmiastowe wyrzucanie zużytych chusteczek;
2. Częste mycie rąk wodą z mydłem (lub żelami odkażającymi jeśli woda i mydło są niedostępne);
3. Unikanie bliskiego kontaktu z osobami, które mają objawy infekcji wirusowej;
4. Unikanie dotykania oczu, nosa lub ust rękoma, które nie zostały wcześniej umyte;
5. Unikanie spożywania surowego lub niedogotowanego mięsa.

CORONAVIRUS SARS-CoV-2 Jak farmaceuta może pomóc?

Istnieje bardzo niskie prawdopodobieństwo zakażenia wirusem SARS-CoV-2

Jeśli pacjent nie ma objawów infekcji (kaszel, gorączka, problemy z oddychaniem) ORAZ nie przebywał niedawno w rejonach, gdzie odnotowuje się przypadki zakażeń i nie miał kontaktu z zainfekowanymi osobami.

Przełącz informacje na temat skutecznych środków zapobiegawczych, dostarcz pacjentowi rzetelne informacje i porady oparte na aktualnej wiedzy medycznej (w formie ustnej i/lub pisemnej), zapewnij pacjentowi wsparcie.

Istnieje niskie prawdopodobieństwo zakażenia wirusem SARS-CoV-2

Jeśli pacjent ma objawy infekcji (kaszel, gorączka, problemy z oddychaniem) ORAZ nie przebywał niedawno w rejonach, gdzie odnotowuje się przypadki zakażeń i nie miał kontaktu z zainfekowanymi osobami.

Przełącz informacje na temat skutecznych środków zapobiegawczych, dostarcz pacjentowi rzetelne informacje i porady oparte na aktualnej wiedzy medycznej (w formie ustnej i/lub pisemnej), zapewnij pacjentowi wsparcie.

Istnieje ryzyko zakażenia wirusem SARS-CoV-2

Jeśli pacjent nie ma objawów infekcji (kaszel, gorączka, problemy z oddychaniem) ORAZ przebywał niedawno w rejonach, gdzie odnotowuje się przypadki zakażeń lub miał kontakt z zainfekowanymi osobami.

Przełącz informacje na temat skutecznych środków zapobiegawczych oraz zaleć kwarantannę w domu (14-dniowy okres niewychodzenia z domu), postaraj się prześledzić historię kontaktów pacjenta z innymi osobami, dostarcz pacjentowi rzetelne informacje i porady oparte na aktualnej wiedzy medycznej (w formie ustnej i/lub pisemnej), zapewnij pacjentowi wsparcie.

**Istnieje ryzyko
zakażenia wirusem
SARS-CoV-2**

W przypadku pojawienia się objawów infekcji w ciągu 14. dni od powrotu z podróży lub kontaktu z zarażoną osobą, zaleć bezzwłoczny kontakt telefoniczny ze stacją sanitarno-epidemiologiczną bądź zgłoszenie się bezpośrednio do najbliższego szpitalnego oddziału zakaźnego.

Jeśli pacjent ma objawy infekcji (kaszel, gorączka, problemy z oddychaniem) ORAZ przebywał niedawno w rejonach, gdzie odnotowuje się przypadki zakażeń lub miał kontakt z zainfekowanymi osobami.

Aby mógł być jak najszybciej wdrożony odpowiedni protokół opieki nad chorym, skontaktuj się z organami zdrowia (stacja sanitarno-epidemiologiczna/oddziały zakaźne szpitali/infolinia NFZ), zaleć pacjentowi bezzwłoczne zgłoszenie się do najbliższego szpitalnego oddziału zakaźnego. Poinformuj pacjenta o procedurze izolacji, diagnozie i leczeniu, przełącz informacje na temat metod zapobiegania dalszemu rozprzestrzenianiu się wirusa, dostarcz pacjentowi rzetelne informacje i porady oparte na aktualnej wiedzy medycznej (w formie ustnej i/lub pisemnej), zapewnij pacjentowi wsparcie.

**Istnieje ryzyko
zakażenia wirusem
SARS-CoV-2**

Jeśli pacjent planuje podróż w rejony, gdzie odnotowuje się przypadki zakażeń lub może mieć kontakt z zainfekowanymi osobami

Przełącz informacje na temat skutecznych środków zapobiegawczych oraz zaleć kwarantannę w domu (niewychodzenie z domu przez 14 dni od dnia powrotu z podróży z rejonu, gdzie odnotowuje się przypadki zakażeń, bądź kontaktu z zainfekowaną osobą). Poinformuj o możliwym ryzyku zakażenia oraz drogach transmisji wirusa, dostarcz pacjentowi rzetelne informacje i porady oparte na aktualnej wiedzy medycznej (w formie ustnej i/lub pisemnej), zapewnij pacjentowi wsparcie.

Uwaga!

W każdym przypadku pojawienia się objawów u pacjenta z możliwym ryzykiem zakażenia SARS-CoV-2 NIE NALEŻY przychodzić do lekarza POZ ani na SOR. Najlepszym pierwszym krokiem jest zadzwonienie do stacji sanitarno-epidemiologicznej, na specjalną infolinię NFZ (**800-190-590**) bądź na Pogotowie Ratunkowe (jeśli czujesz się bardzo źle).

Jeśli chcesz zgłosić się na oddział zakaźny szpitala, NIE JEDŹ tam komunikacją miejską, taksówką, NIE IDŹ na piechotę. Najlepiej skontaktuj się najpierw ze szpitalem telefonicznie – poinstruują co robić i w razie potrzeby wyślą pomoc.

W przypadku jakichkolwiek Twoich bądź pacjenta wątpliwości, dostępna jest całodobowa infolinia NFZ pod numerem telefonu **800-190-590**. Uzyska się tam indywidualne szczegółowe informacje na temat właściwego postępowania w każdym przypadku.

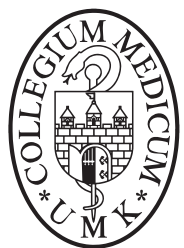

PGF

urtica
EMPOWER TO INSPIRE

Uniwersytet
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

Opracowanie

dr n. farm. Piotr Merks
mgr farm. Marta Jakubowska
mgr farm. Justyna Kubiak-Dobija
mgr farm. Ewelina Drelich

Komitet naukowy

dr n. farm. Piotr Merks
Adiunkt, Wydział Medyczny, Collegium Medicum,
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

prof. nadzw. dr hab. n. med. Miłosz Jaguszewski
Katedra i Klinika Kardiologii, Gdański Uniwersytet
Medyczny

prof. dr hab. n. med. Marcin Czech
Zakład Farmakoekonomiki, Instytut Matki i Dziecka

dr hab. n. med. Dariusz Białoszewski
Dziekan Wydziału Medycznego Warszawskiego
Uniwersytetu Medycznego, Kierownik Zakładu
Rehabilitacji Wydziału Medycznego, Warszawski
Uniwersytet Medyczny

dr hab. n. med. Agata Bielecka-Dąbrowa
Zakład Nadciśnienia Tętniczego Uniwersytet
Medyczny w Łodzi oraz Pododdział Niewydolności
Serca, Klinika Kardiologii i Wad Wrodzonych Doro-
słych Instytut Centrum Zdrowia Matki Polki w Łodzi

dr hab. n. farm. Edmund Sieradzki
Katedra Farmacji Stosowanej, Wydział Farmaceu-
tyczny, Warszawski Uniwersytet Medyczny

dr hab. Krzysztof Kus
Katedra i Zakład Farmakoekonomiki i Farmacji
Społecznej, Uniwersytet Medyczny im. Karola
Marcinkowskiego w Poznaniu

dr hab. n. med. Jakub Pawlikowski
Dziekan Wydziału Medycznego, Collegium Medi-
cum, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie, Profesor UKSW

dr hab. n. farm. Mariola Drozd
Zakład Etyki i Prawa Medycznego, Uniwersytet
Medyczny w Lublinie

dr n. o zdr. Urszula Religioni
Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie Szkoła Główna
Handlowa w Warszawie, Zakład Analiz Ekonomicz-
nych i Systemowych, Narodowy Instytut Zdrowia
Publicznego Państwowy Zakład Higieny (NIZ-
P-PZH)

dr n. farm. Piotr Kaczmarczyk
Apteka Szpitalna Wojewódzki Szpital Specjalistycz-
ny im. NMP w Częstochowie

dr n. o zdr., mgr piel. Katarzyna Plagens-Rotman
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Hipolita
Cegielskiego w Gnieźnie, Instytut Nauk o Zdrowiu

dr n. med. Filip Dąbrowski
I Katedra i Klinika Położnictwa i Ginekologii,
Warszawski Uniwersytet Medyczny

dr n. med. Agata Lewandowska
Dietetyk kliniczny, Kierownik Poradni Leczenia
Żywnościowego

dr n. med. Michał Stuss
Zakład Zaburzeń Endokrynnych i Metabolizmu
Kostnego UM w Łodzi Regionalny Ośrodek Meno-
pauzy i Osteoporozy USK im. WAM-CSW w Łodzi

dr n. med. Katarzyna Białoszewska
Zakład Stomatologii Dziecięcej, Warszawski
Uniwersytet

dr n. med. Tomira Chmielewska-Ignatowicz
Collegium Medicum, Uniwersytet Kardynała Stefa-
na Wyszyńskiego, Warszawa

dr n. med. Krzysztof Samoliński
Zakład Ratownictwa Medycznego Warszawskiego
Uniwersytetu Medycznego

dr n. biol. Maria Połocka-Molińska
Katedra i Klinika Matki i Dziecka, Uniwersytet
Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

dr n. farm. Tomasz Zaprutko
Katedra i Zakład Farmakoekonomiki i Farmacji
Społecznej, Uniwersytet Medyczny im. Karola
Marcinkowskiego w Poznaniu

Dr n. chem. Joanna Dunal
Wydział Chemii Uniwersytetu Łódzkiego

lek. med. Aleksandra Rozwandowicz
Zakład Zaburzeń Endokrynnych i Metabolizmu
Kostnego Katedry Endokrynologii Uniwersytetu
Medycznego w Łodzi, Oddział Chorób Wewnętrz-
nych Szpitala Zakonu Bonifratrów im. Jana Bożego
w Łodzi

lek. med. Karolina Sawicka
Klinika Dermatologii, Wenerologii i Dermatologii
Dziecięcej w Lublinie

lek. med. Monika Siwińska
Wydział Medyczny, Collegium Medicum, Univer-
sytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

lek. med. Paweł Traczewski
KMW Centrum Zdrowia w Szczecinie

mgr n. o zdr. Artur Białoszewski
Zakład Profilaktyki Zagrożeń Środowiskowych
i Alergologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

mgr farm. Katarzyna Grzyb
Kierownik Apteki Szpitalnej, Radomskie Centrum
Onkologii

por. mgr farm. Tomasz Hareźlak
Apteka Zakładowa, 10 Wojskowy Szpital Kliniczny
z Polikliniką SPZOZ w Bydgoszczy oraz Katedra
Farmakodynamiki i Farmakologii Molekularnej,
Wydział Farmaceutyczny, Collegium Medicum im.
Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy, Uniwersytet
Mikołaja Kopernika w Toruniu

mgr farm. Damian Świeczkowski
Katedra i Klinika Kardiologii, Gdański Uniwersytet
Medyczny

mgr farm. Adrian Bryła
Szpital Specjalistyczny im. Ludwika Rydygiera
w Krakowie, Katedra Farmakodynamiki, Zakład
Wstępnych Badań Farmakologicznych CMUJ

mgr farm. Ewelina Drelich
Niezależny Ekspert ds. Rynku Aptecznego
mgr Magdalena Stępień (MSc)
Researcher, Analyst, Content Developer, University
of Easter Ontario

mgr farm. Kamila Urbańczyk
Wojewódzki Szpital Specjalistyczny we Wrocławiu,
Ośrodek Badawczo-Rozwojowy

mgr farm. Anna Waksmundzka-Walczuk
Farmaceuta kliniczny, Szpital Solec Sp. z o.o.

adw. Katarzyna Krupa
Pierre Fabre Medicament Polska sp. z o.o. Advocate,
Law & Compliance, QRVI, Pierre Fabre Dermo-
Cosmetique Polska sp. z o.o Advocate, Law & Com-
pliance, QRVI, Task Force ds. RODO w Infarmie

mgr farm. Marta Jakubowska
Związek Zawodowy Pracowników Farmacji (ZZPF)

mgr farm. Marta Roszkowska
Instytut Gruźlicy i Chorób Płuc w Warszawie
Samodzielny Publiczny Kliniczny Szpital Okulistycz-
ny w Warszawie

mgr farm. Mikołaj Zerhau
Specjalista Farmacji Klinicznej, Kierownik Apteki
Szpitalnej, Mazowiecki Szpital Specjalistyczny
w Ostrołęce

Źródła

---

1. National Health Service. London: National Health Service; 2020. Dostępny pod: <https://www.nhs.uk/conditions/coronavirus-covid-19/> Dostęp online 29.2.2020.
2. International Pharmaceutical Federation. Coronavirus Sars-Cov-2. How can pharmacists advise? Hage, International Pharmaceutical Federation; 2019. https://www.fip.org/files/content/priority-areas/coronavirus/CORONAVIRUS_ENGLISH.pdf Dostęp online 29.2.2020.
3. World Health Organization. Geneva: World Health Organization 2019. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public> Dostęp online 29.2.2020.
4. Serwis Rzeczypospolitej Polskiej. Co musisz wiedzieć o koronawirusie? Warszawa, Serwis Rzeczypospolitej Polskiej. <https://www.gov.pl/static/code/co-musisz-wiedziec-o-koronawirusie.html> Dostęp online 29.2.2020.
5. Główny Inspektor Sanitarny. Komunikat dla podróżujących, Warszawa, Główny Inspektor Sanitarny 2020. <https://gis.gov.pl/aktualnosci/komunikat-dla-podrozujacych-nr-33-warszawa-26-lutego-2020-r-opracowano-na-podstawie-danych-ecdc-oraz-who/> Dostęp online 29.2.2020.
6. Główny Inspektor Sanitarny. Komunikat dla podróżujących, Warszawa, Główny Inspektor Sanitarny 2020. <https://gis.gov.pl/aktualnosci/nowy-koronawirus-sars-cov-2-zalecenia-2/> Dostęp online 29.2.2020.